

FĂURAR - TRADIȚII, CREDINȚE ȘI SUPERSTIȚII

Cea mai scurtă lună din an, luna februarie, în popor se mai numește și „Făurar”, pentru că atunci se ascuțeau, pe vremuri, uneltele pentru pregătirea lucrărilor agricole. Această lună, cea mai mică din an, având 28 de zile, iar în anii bisecți (la 4 ani odată) 29 de zile, este foarte capricioasă, aflându-se la răspântia dintre iarnă și primăvară.

Tradițiile și obiceiurile acestei luni sunt legate de muncile agricole, de bunăstarea casei și de alte superstiții. Luna debutează cu Sfântul Mucenic Trifon, Trif, în popor, chiar în ziua de 1 februarie. Despre Trif ăsta circulă prin toate regiunile României o sumedenie de povești, mai toate variante ale unei singure întâmplări. Una dintre cele cunoscute prin Bucovina, citată de Sim. Fl. Marian în Sărbătorile la Români, povestește că, pe când Maica Domnului se ducea la biserică, la 40 de zile de la naștere, cu pruncul Hristos în brațe, ca să i se citească rugăciunile de curățenie, s-a întâlnit cu un om, pe nume Trif, care mergea în aceeași direcție.

După ce au mers o vreme, el a vrut s-o ia înaintea Maicii Preciste și, din greșeală, a călcat-o pe rochia care s-a sfâșiat. Maica Domnului, supărată, i-a zis: „Du-te înainte nebunule, du-te!”.

Și de aceea ziua lui pică întotdeauna cu o zi înaintea Întâmpinării Domnului (Stretenie), când s-a dus Preacurata cu Iisus la templu, unde a fost întâmpinată de dreptul Simion, care a luat pruncul în brațe și l-a băgat în biserică spre a fi închinat lui Dumnezeu și arătat lumii. Și pentru că Maica Domnului l-a numit nebun, i-a rămas numele Sfântul Trif cel Nebun sau Trif cel Nebun. De șase ori pe an se face „închipuirea botezului Domnului (agheasma)”, dar cea de Sfântul Trif este cea mai curățitoare, se zice în popor.

Printre credințele și superstițiile de Stretenie se numără și aceea de prin Botoșani care zice că „unde calcă boul izvorăște apă, pentru că Maica Domnului e izvorătoare de apă”.

Tot în lucrarea citată, sunt descrise o sumedenie de credințe din ziua de Stretenie: prin Moldova se crede că în această zi se întâlnește iarna cu vara și se dă o luptă între ele. Deci, dacă de Întâmpinarea Domnului e cald, atunci vara va fi călduroasă și îmbelșugată; iar dacă este frig, ger și viscol, vara viitoare va fi friguroasă și neroditoare. Alții cred că, dimpotrivă, dacă în această zi este iarnă grea, în continuare vremea se va îmbunătăți, iar dacă este cald, gerul va veni după aceea.

Prin Bucovina dănuie credința că dacă ursul își părăsește bârlogul de Stretenie, deși afară este încă frig, înseamnă că primăvara este aproape; dar dacă iese și se întoarce în bârlog, deși afară este frumos, înseamnă că iarna continuă. Prin Banat se crede că de Întâmpinarea Domnului iese ursul din bârlog și joacă învărtindu-se de jur împrejur și, dacă este soare și-și vede umbra, se întoarce în

peștera lui și mai doarme 6 săptămâni, că atât va mai dura iarna, iar dacă nu-și vede umbra, atunci rămâne afară, că iarna s-a terminat.

În ziua de Întâmpinarea Domnului se serbează și Ziua ursului, iar în ajunul, în prima și a doua zi de Întâmpinarea Domnului, Martinii de iarnă și Filipii de iarnă, nu se lucrează și se ține post pe alocuri, pentru ca lupii să nu atace oamenii sau oile și celelalte animale. Prin unele locuri din Moldova se zice că „de Stratenie, nu se cade să doarmă mirele cu mireasa, nici bărbatul cu femeia, nici vitele nu se dau atunci la înmulțit, e tare mare zi”.

Pe seama Sfântului Haralambie, care este sărbătorit la 10 februarie, circulă, prin toată țara, nenumărate legende. Se zice că spre sfârșitul vieții lui umbla prin lume și-i vindeca pe cei bolnavi. Auzind despre el, împăratul păgânilor a trimis un om să-l aducă în fața lui. Când a venit sfântul, împăratul l-a întrebat în numele cui face el toate acestea. Sfântul i-a spus că este trimisul lui Dumnezeu și în numele lui face ceea ce face. Împăratul i-a poruncit să treacă la păgânism. La refuzul Sfântului, după ce l-a supus la chinuri de nedescris, împăratul a poruncit să fie tăiat bucățele și lăsat doar un morman de carne din el. Zis și făcut, slujnicii lui așa au făcut dar, trimiși peste noapte să vadă ce se mai întâmplă, au văzut o lumină

mare și o ceată de îngeri „lua carnea lui Haralambie și o puneă bucățică după bucățică, ciolănel după ciolănel și vinișoară după vinișoară la loc. Și după ce i-au pus toată carnea la loc și au făcut dintr-însul iară om, cum a fost dintru început, l-au luat și l-au dus la Dumnezeu în cer”.

La întrebarea lui Dumnezeu ce vrea ca răsplată pentru suferința lui, Sfântul îi spune că nu vrea decât ca de aceia ce vor ține ziua lui și nu vor mânca nimic în decursul ei să nu se atingă nicio boală. Așa a rămas credința în popor că Sfântul îi ferește de boli și este ținut cu sfințenie, de ziua lui nu se muncește și se postește.

În altă legendă, din numeroasele care circulă pe seama Sfântului, se zice că Dumnezeu i-ar fi dat pe mână Moartea pe care el o ține legată în lanțuri și nu o slobozește decât când vrea Dumnezeu sau când omul respectiv îl supără prea tare atât pe Dumnezeu cât și pe dânsul.

Apare sub egida Fundației Literar Istorice „STOIKA”

Independența prin cultură

Deoarece Haralambie a fost la viața lui păstor se crede că el are grijă și de sănătatea și înmulțirea vitelor. Deoarece anul acesta Sfântul Haralambie cade sâmbăta, coincide și cu sâmbăta morților - Moșii de iarnă. Sâmbăta Morților cade întotdeauna în sâmbăta cea de pe urmă a cășlegilor de iarnă sau, sâmbăta dinainte de Lăsata secului. În această zi sunt pomeniți toți morții, prilej cu care se împarte, de sufletele lor, vase cu mâncare, colivă, băutură, și se merge la cimitire unde se aprind lumânări la mormintele celor care au trecut în lumea cealaltă. În ziua de 11 februarie este sărbătorit Sfântul Vlasie, episcopul Sevastiei, ziua în care sfântul a fost martirizat de păgâni. Femeile însărcinate țin această zi ca să nu dea naștere la copii schilozi și cine se roagă la acest sfânt, se zice că nu rămâne niciodată fără bani. Anul acesta coincide cu lăsata secului de carne.

19 februarie marchează, anul acesta, Începutul Postului Mare (Păresimi), la ortodocși. Credincioșii nu mănâncă în această zi decât seara și atunci doar pâine și apă. Sim. Fl. Marian explică de unde vine termenul de Păresimi, cuvântul amintește de postul pe care l-a ținut Iisus Hristos în pustie. La început, s-a numit quadragesima (40, în limba latină), românizat, a ajuns păresim, cu timpul s-a uitat originea, așa că în Bucovina se zice Părese.

Postul Paștelui, fiind cel mai lung post la creștini, este ținut cu strictețe nu numai mâncând de post ci și având o comportare cuvioasă, nu se fac nunți, petreceri etc. Credincioșii din țara noastră au mai multe datini și credințe decât cu ocazia celorlalte posturi de peste an. Lăsata secului este un moment de distracții și desfătare, ca să reziste interdicțiilor din timpul postului.

Femeile, atât din Bucovina cât și cele din Transilvania, încep de sâmbătă după amiaza „a fierbe și a coace fel de fel de mâncări și copturi ca să aibă pe a doua zi într-ales și în prisosință”, nu numai pentru cei ai casei ci și pentru oricine le calcă pragul. După amiaza vin vecini, rude, prieteni și petrec împreună mâncând și veselindu-se până târziu în noapte.

Iată câteva dintre datini. Prin Bucovina, Moldova și Transilvania, după ce se termină masa de Lăsata Secului, se îndătimează ca toți din casă să mănânce câte un ou de găină, fiert sau copt, ca să li se pară postul care urmează, scurt, mic și ușor ca un ou, și să fie tari sănătoși ca oul în timpul postului, și cum mănâncă oul de iute, așa să treacă și postul de iute. În Muntenia, cei ce vin de Lăsata Secului, își cer iertare între ei, ca să intre curați în post.

În afară de cele amintite, mai sunt și alte datini și credințe: Refenelele sau Vergelul, Alimori sau Priveghiul, Postul negru, Baterea alviței, Cucii. În fiecare duminică și sărbătoare de peste an, tinerii se adună în anumite locuri ca să joace și să se distreze, cu atât mai mult de Lăsatul Secului, când urmează șapte săptămâni în care nu le este îngăduit jocul. Locul unde se întâlnesc de astă dată nu este unul public, ca peste an, ci unul particular, în casele unora dintre ei. Această adunare se numește prin Bucovina Rafinea sau Rafenea, cu pluralul Refenele.

Cu această ocazie se obișnuiesc strigăturile de Lăsatul Secului, când își râd de cei care n-au apucat să se căsătorească la timp, de exemplu: Astăzi îi lăsat de sec,/Mă duc, maică, să mă-nec/ Unde-a fi râul mai lat/ C-am rămas neînsurat,/De ce merg îmbătrânesc/ Și la păr încărungesc.

Alimori sau Priveghiul este o datină practică, se pare, doar prin Banat și Transilvania, și constă în aprinderea de focuri în jurul cărora se adună tineri și bătrâni distrându-se, povestind și „jucând”, în sâmbăta sau duminica Lăsatului de sec.

Postul negru este ținut, de fetele bătrâne, rămase nemăritate, de Lăsatul secului, când nu mănâncă și nu beau nimic până la răsăritul stelelor, după aceea se adună la câte una dintre ele, mănâncă și cântă cântece triste care amintesc de situația lor.

Baterea alviței este o datină cunoscută mai cu seamă prin Muntenia și constă în legarea cu o sfoară, de o grindă, a unei bucăți de alviță pe care copiii încearcă să o prindă, în timp ce este legănată prin fața lor. Motiv de distracție când aceștia nu reușesc și se mângălesc pe față cu alvița lipicioasă sau li se prinde de păr. După ce se termină distracția, unii, dau foc sforii mânjite cu alviță și sorocesc până unde să ardă în norocul cutăruia sau cutăruia dintre cei ce au bătut-o. Dacă se stinge înainte de a ajunge la locul sorocit, se zice că anul nu-i va fi prielnic.

Cucii este o datină ciudată practică prin Dobrogea și prin satele de pe malul stâng al Dunării locuite mai cu seamă de bulgari. Datina se serbează de unii în ziua de Lăsatul Secului, de alții a doua zi. Cu o seară înainte, tinerii care vor să fie cucii, colindă satul până spre miezul nopții, cu un clopot în spate. A doua zi dis-diminează apar cucii, tineri care poartă în loc de flanelă un brâu roșu, strâns peste corp și brațe, cu o fustă albă, opinci în picioare, un clopot mare în spate și în mână cu o bătă. Capul le este acoperit cu o glugă lucrată cu mare iscusință, având forma unei traiste de cal,

acoperită pe deasupra cu hârtie colorată brodată cu fire de lână colorată. Masca are câte o răsuflătoare mică în dreptul gurii și al ochilor, iar în dreptul nasului un gât de tigvă găurită pe ici pe colo. În dreptul urechilor se pune un fel de scară din scândurele, iar coarnele glugii sunt împodobite cu fulgi și pene. Astfel gătiți, aleargă după cei ce le ies în cale și după ce îi chelfănesc bine, nu scapă fără a le da și niște bani sau altceva. La vederea cucilor toți fug, sar gardurile, calcă-n gropi, numai să nu fie prinși.

Dar să nu uităm nici ziua de 24 februarie, aflarea capului Sfântului Ioan, când este ziua îndrăgostiților, flăcăii și fetele petrec de Dragobete, se strâng laolaltă și glumesc și se veselesc.

Ei sunt convinși că cine nu se întâlnește în această zi cu un băiat sau, respectiv, cu o fată, nu va fi iubit(ă) tot anul.

BEATRICE KISELEFF

0%

User Rating: Be the first one !

